

О.П. Карел, канд. екон. наук, ст. викл. (ХДУХТ, Харків)
О.В. Нікітіна, викл. (ХДУХТ, Харків)

АНАЛІЗ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОЇ ПШЕНИЦІ ТА ПРОБЛЕМИ ВИХОДУ НА СВІТОВИЙ РИНОК

Протягом останніх двох років світові ціни на харчові продукти в середньому виросли майже на 60%, головним чином, за рахунок стрімкого зростання цін на зернові культури, зокрема, пшеницю. Основними факторами системного характеру, що обумовили відповідне зростання і в довгостроковій перспективі, можуть бути визначальними для ринку зернових культур: – занижкі загальносвітові темпи нарощування обсягів виробництва по відношенню до щорічно зростаючої чисельності населення планети та його купівельної спроможності, насамперед країн Азії, які не можуть задовольнити такого попиту; – невинне зростання цін на енергоносії збільшуватиме витрати на виробництво, безпосередньо збільшуючи вартість готової продукції; – розвиток ринку біопального – біоетанолу та біодизелю потребуватиме значних сировинних ресурсів зернових культур, що в умовах дефіциту на відповідну продукцію провокуватиме зростання цін. В останні роки світове виробництво зернових і зернобобових культур складає близько 2 млрд т на рік. За загальним обсягом виробництва лідирують країна ЄС-27, Китай, Індія, США. На країни Європи в цілому припадає 13% світового виробництва зерна, найбільш значущими виробниками є Франція, Україна, Німеччина, Великобританія, Польща. Пшеницю вирощують в сімдесяти країнах світу, проте найбільшими виробниками цієї зернової культури є Китай, США, Індія. Важливу роль на світовому ринку пшениці також відіграють країни колишнього СРСР: Російська Федерація, Україна та Казахстан. Разом країни займають 30% ринку. Світові ціни на зернові значною мірою формуються на ринку США, що є найбільшим постачальником цього товару і центром біржової торгівлі (табл.).

Таблиця – Рейтинг країн світу за обсягом експорту пшениці

№ з/п	Країна	2010 р., млн т	№ з/п	Країна	2010 р., млн т
1	США	35 380,00	6	Україна	5 500,00
2	ЄС-27	21 500,00	7	Казахстан	5 000,00
3	Канада	17 500,00	8	Російська Федерація	4 000,00
4	Австралія	13 500,00	9	Туреччина	3 000,00
5	Аргентина	8 500,00	10	Бразилія	1 100,00

В липні 2008 – червні 2009 рр. Україна поставила на зовнішні ринки 24,7 млн т зерна, що дозволило їй увійти в трійку найбільших світових зернових експортерів (після США та Канади). Україна належить до провідних держав-зерновиробників світу (рис.).

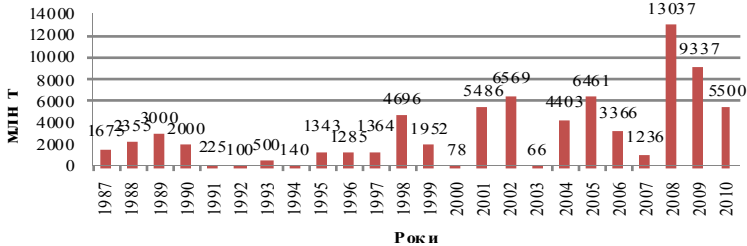

Рисунок – Динаміка експорту пшениці Україною, млн т

Динаміка експорту пшениці Україною в період з 2000 по 2010 р. не завжди була позитивною. Особливо успішним роком був 2008, але ця тенденція на жаль не зберігається до теперішнього часу. 2000 та 2003 роки є найбільш низькими за кількістю експорту.

Факторами, що вплинули на зміни експорту були, в першу чергу, природно-кліматичні умови, а також особливості державної митно-тарифної політики. За умови недостатніх темпів збільшення пропозиції продукції, світовий ринок пшениці залишатиметься нестабільним і у випадку певних катаклізмів може зазнати небувалої кризи. Україна, зважаючи на власний ресурсний потенціал, може і має зробити власний внесок у стабілізаційні процеси на світовому ринку продовольства, істотно збільшивши обсяги виробництва зернових культур. Подальший розвиток ринку пшениці в Україні можливий лише за умови вирішення широкого кола нагальних проблем, насамперед таких: реалізація послідовної та виваженої державної політики щодо розвитку аграрного сектора в цілому; завершення земельної реформи та створення повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення; комплексного розвитку сільських територій; удосконалення функціонування ринкової інфраструктури; запровадження світових норм та оцінок безпеки та якості сільськогосподарської продукції; забезпечення конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції; перехід до прогресивних високоєфективних технологій виробництва; контроль щодо захисту довкілля.